

LITTERATUR

OM DET MILITÄRA, DET VETENSKAPLIGA OCH DET IDEOLOGISKA KRIGET

Av kommendörkapten MAGNUS HAMMAR

The effect of these weapons must be to increase the entropy of this planet, until all distinctions of hot and cold, good and bad, man and matter have vanished in the formation of the white furnace of a new star. Norbert Wiener.¹

I Bertrand Russells »Filosofi för lekmän» behandlar författaren mänsklighetens framtid. Han skriver: »Innan detta århundrade slutar, kommer, om inte någonting alldeles oväntat inträffar, en av tre möjligheter att ha blivit verklighet. De tre äro följande:

1. Slut på allt mänskligt liv, kanske på allt liv över huvud på vår planet.
2. En återgång till barbari efter en katastrofal minskning av jordklotets befolkning.
3. Världens enande under en enda regering, som har monopol på alla viktigare krigsvapen.

Det har under senare år utom Russell funnits många profeter, vilka med det vetenskapliga kriget som bakgrund siat om ett kommande ragnarök. Det har varit goda tider för apokalyptiskt författarskap. Såväl tidningarna — politiska eller illustrerade — som bokförlagen ha kunnat konstatera att framtidskrigets horrörer äro prima sensationsmaterial, som med begärlighet slukas av en vetgirig allmänhet. Flygande tefat, robotar med stora eller små atombomber, atomdrivna ubåtar, bakteriekrig och radiologiska dödsmoln äro allt företeelser, som sätta fantasien i dallring. Det är sådant pressen vill ha.

En i fråga om avancerad och nästan makaber fantasi framstående författare är fransmannen Rougeron, som redan 1948 utgav sin bok »La prochaine guerre». Rougeron är icke ett nytt namn. Han framträdde redan på 1930-talet, som profet för Douhets lära om det o begränsade luftkriget. Nu är han profet för raketerna, som han anser kunna ersätta flertalet vapen från luftvärnskanonen till bombplanet. Han utmålar också drastiskt det vetenskapliga kriget. Han är övertygad om, att detta icke kommer att begränsas till de egentliga militära stridsmedlen med den atombombsladdade raketroboten som förnämsta tillhygge, utan han skisserar jämväl det biologiska och det

meteorologiska kriget. Det förra anser han idealiskt i guerillakriget och för sabotage. Det kan omfatta alla tänkbara former från spridande av potatissjukdomar i jordbruksdistrikten till insmugglande av påsar med pestsmittade loppor i tättrafikerade spårvagnar och förgiftning av dricksvattnet i en storstad. De vetenskapsmän, som framställt medlen, kunna måhända förfasa sig, men — — — »de måste resignera inför profaneringen av deras vetenskap. Sabotören, som utsprider loppor på spårvagnen eller skadeinsekter på potatisfälten, behöver mindre specialkunskap än den, som vill oskadliggöra ett lokomotiv eller spränga en bro.»

Om man sedan verkligen lyckas med att med hjälp av kolsyresnö eller silverjodid reglera nederbörden, kan det meteorologiska kriget komma att framstå såsom ett förstörelsemedel, som i verkningskraft långt överstiger såväl atombomben som det biologiska kriget. Europa får sin nederbörd ur de från Atlanten kommande fuktiga västliga vindarna, vilka ge en årsnederbörd åt Frankrike på 800—600 mm, åt Mellaneuropa 600 och åt Moskva-området c:a 500, för att bortåt Sibirien avtaga till 250 mm. Ett systematiskt avtappande av molnen mellan Island och Azorerna skulle förvandla Ukraina till ett stäppområde med halvt ökenkaraktär. En minskning av nederbörden om sommaren uttunnar växtligheten och uteblivna snöfall om vintern kommer den höstsådda säden att förfrysas.

Det kan knappast råda någon tvekan om, att en hel del av de vetenskapliga fantastiska stridsmedlen med forskningens nuvarande mobilisering i sinom tid kunna bli verklighet. Man kan knappast heller hysa den förhoppningen, att mänskligheten av rena förnuftskäl skall låta bli att använda dem och därigenom undvika en katastrof. Homo homini lupus — människan är en varg mot människor — gäller nog ännu. Man har ibland sökt tröst i den tanken, att USA t. v. skulle ha monopol på atombomben. Från flygmilitärt håll har hävdats, att f. n. den viktigaste fredsfaktorn är USA:s med atombomber utrustade flygvapen. Det kan ligga en del sanning häri, men trösten är rätt kortvarig. Monopoltiden är beklagligt kort. Wiener lägger fram en del intressanta synpunkter på detta. Han påpekar, att den vetenskapliga standarden runt om i världen är tillräckligt hög för att var som helst lösa ett vetenskapligt problem, som man fått veta är lösbart. Det finns inga järnridåer för tanken. »In view of this it is perfectly fair to say that the one secret concerning the atomic bomb which might have been kept and which was given to the public and to all potential enemies without the least inhibition, was that of the possibility of its construction.»

Denna tankegång leder honom fram till slutsatsen, att det i det vetenskapliga försvarsarbetet icke är någon skillnad mellan att skaffa sig själv vapen och förse en potentiell fiende med samma redskap. Vetenskapen rusar i en kapplöpning på liv och död med sin egen skugga. »Thus each terryfying discovery merely increases our subjection to the need of making a new discovery. — — — We are in the position of the man who has only two ambitions in life. One is to invent the universal solvent, which will dissolve any solid substance,

and the second is to invent the universal container, which will hold any liquid. Whatever this inventor does, he will be frustrated.»

Både Wiener och Bertrand Russell ha tyckt sig finna, att vetenskapsmannens ställning i denna makabra kapplöpning är ganska prekär. För den enkle mannen på gatan är vetenskap något ganska mystiskt och misstänkt. Vetenskapsmannen betraktas ungefär som medicinmannen av vildarna. Visserligen är medicinmannen en makt, men han kan också bli en bra syndabock och ett lämpligt offer till gudarna. Russell skriver: »Föreställ er, att bägge sidorna är i stånd att förstöra fiendens viktigaste städer och industricentra; föreställ er ett nästan fullständigt utplånande av laboratorier och bibliotek åtföljt av en hög dödlighetsprocent bland vetenskapsmännen; föreställ er hungersnöd beroende på radioaktiv besprutning och epidemier framkallade genom bakteriologisk krigföring; skulle den sociala sammanhållningen kunna överleva en sådan belastning? Skulle inte profeter förkunna för de till vanvett drivna folken att deras olyckor helt och hållet berodde på vetenskapen och att utrotning av alla bildade män skulle leda till tusenårsriket?» I den skildringen närmar sig Russell det makabra efter-atomkrigs-samhället med Belialdyrkan och barnaoffer, som Aldous Huxley skildrar i »Apa och Ande».

För tillfället kan man knappast komma längre i pessimism om man inte med detta även avser det alternativet att man lyckas initiera jordklotet till en jättelik atombomb eller ur astronomisk synvinkel en nova i Vintergatans stjärnsystem. Men Einstein har ju nyligen genom uttalande i pressen lugnat de oroliga på denna punkt och meddelat, att det är lika osannolikt att jorden sprängs i atomer på grund av uppfinningen av atombomben, som att den skulle brännas upp genom att tändstickan uppfunnits. Måhända kan detta betraktas som optimism.

På senare tid ha emellertid framträtt några skribenter, som övergivit apokalypsen och något lugnare diskutera den dagsaktuella situationen. Det är den välkände engelske generalen C. F. J. Fuller samt en fransk överste vid namn Achard-James. Den förre skriver i »Ordnance» om »Fantastic versus conventional weapons» och den senare i Revue de Défense Nationale om »Du combat singulier à la guerre totale».

Fuller påpekar först att det i den militära utvecklingen sällan inträffar plötsliga förändringar eller revolutioner. Det nya som kommer förenas med det konventionella och ger förändringarna karaktären av evolution. Därför ha både Douhet med sitt obegränsade bombkrig och nutidens profeter för det vetenskapliga kriget fel. De konventionella vapnen komma att användas länge ännu, ty det vetenskapliga kriget kan ej alltid tillgripas och därtill finns flera skäl.

När Korea-kriget började, voro de amerikanska styrkorna starkt mekaniserade och beredda att bekämpa en fiende organiserad som under VK II. Det visade sig emellertid rätt snart, att deras vapen inte voro alldeles lämpade att bekämpa en halvt om halvt guerilla-armé. Där behövdes vältränat infanteri med lätt utrustning. Än mindre skulle det gå att utnyttja atomkriget mot en sådan fiende.

Det skulle vara som att skjuta myggor med elefantbössa. Av detta skäl har man alltså användning av en hel del konventionella krigsföringsmetoder.

En annan illustration är »bondekriget» i Kina 1935—49. Mao Tse-tung, som började med några guerillaband 1935, hade militärt sett inga stora utsikter, då han 1949 med sina illa utrustade arméer satte igång för att slutgiltigt besegra Chiang Kai-shek's fem och en halv milj. man. Mao »based his strength upon the thousands of social groups in China, and he saw, very early in his career, that power in the modern world is not waged by guns but by the agreement of the social groups to enforce their demands, and there is no other ultimate power». Mao segrade därför att den kinesiske bonden trodde sig kunna få sina önskningar uppfyllda genom honom. Detta var det revolutionära kriget; där hjälper inte vapenmakt.

Man kan jämföra detta med kejsar Henrik IV:s krigsförklaring mot påven år 1076. Påven hade inga världsliga maktmedel men bannlyste Henrik och dem som följde honom. Han blev därigenom övergiven och ensam och fick som botgörare bege sig till Canossa. Henriks fel var, att ehuru han var fullt beredd på en sorts krig, så fann han sig, när kriget kom, ställd inför en helt annan sorts krig.

Det finns således tre sorters krig — det reguljära, det irreguljära och det revolutionära — och man kan icke bekämpa det ena med det andra. Marx och hans nuvarande banérförare Stalin ha anammat det revolutionära — eller ideologiska — kriget och genom en fantastisk kombination av propaganda, undermineringsverksamhet, statskupper och inbördeskrig på fem år lyckats skapa det sovjetiska ideologiska imperiet, inneslutande cirka $\frac{1}{3}$ av jordens invånare. Detta har lyckats huvudsakligen därför att motståndarna icke varit beredda på denna sorts krig.

Fullers slutsats blir, att man i denna tidsålder av våldsamma ideologier måste vara beredd att föra alla dessa tre sorters krig. Vetenskapen med atomvapen och det konventionella mera guerilla-betonade försvaret ha som viktigaste uppgift att förhindra det vetenskapliga krigets utbrott, respektive att insättas mot guerillakrig. Men de ideologiska styrkornas ändamål är att vinna det revolutionära kriget utan att behöva tillgripa vapen. Om detta icke lyckas och man tillgriper atomvapen kan just detta betyda förlust i den ideologiska kampen, därför att det kaos sådana vapen komma att skapa, skulle stimulera till den revolution, som man önskar undvika. Att helt förlita sig på vetenskapens fantastiska vapen skulle därför vara en felspekulation.

Överste Achard-James kommer till liknande resultat på helt andra vägar. Han följer krigskonstens utveckling från vildens envig fram till det ideologiska kriget. Under tidigare epoker måste kriget avgöras genom ett tillintetgörande eller oskadliggörande av den fientliga krigsmakten. Det taktiska och strategiska målet blev striden. När organisation och industri senare möjliggjorde en mäktig tillförsel av reservpersonal och materiel blev det inte tillräckligt att vinna striden; man måste också beröva fienden hans källor för krigsmaktens förnyelse. Det blev också nödvändigt att bryta viljan till motstånd

Litteratur

hos den icke stridande delen av fiendelandet. Nästa steg blev att i kriget i första hand rikta krigshandlingarna mot de krigsindustriella styrkekällorna, mot förbindelserna och mot fiendens moral. I kriget blir striden en eventualitet, som helst bör undvikas. Hitler lyckades under åren närmast före 1939 nå en hel del begränsade mål på det viset. Men utvecklingen synes nu gå vidare. Man söker nu icke blott att genom hot om insats av den moderna vetenskapens fantastiska förstörelsemedel förtaga fienden lusten att gripa till krig, utan man går ändå längre. Idealet för en stat är i dag att driva andra stater — presumtiva motståndare — till att ansluta sig till den egna politiken och samhällsskicket.

Men man skall därvid notera, att denna ideologiska propaganda lättare kan insättas under fred än under krig. Genom krig riskeras att resultat helt uteblir. Strategien måste då inriktas på att undvika militärt krig. Och det är alldeles klart, att de som föra detta ideologiska krig propagera för militär fred. Man undviker nu kriget liksom man i en tidigare epok syntes undvika striden.

Det är detsamma som Fullers revolutionära krig.

Achard-James är kanske i sin exemplifiering och bevisföring en aning långsökt. Han registrerar symptomen och extrapolerar utvecklingskurvan. Men hans slutsatser kunna vara värda att beaktas.

Enligt Fuller och Achard-James är det således ingalunda säkert, att vi stå inför utbrottet av ett krig med insats av alla vetenskapens förstörelsemedel. Troligare är, att det framför oss ligger en period av ideologisk spänning och propagandakrig förstärkt med guerillakrig av Korea-karaktär i olika delar av världen.

Om detta är riktigt kan allt profeterande om världens och kulturens undergång genom atomkrig och andra »devilish inventions» åstadkomma viss skada. Dels medför det en underskattning av de konventionella vapnens betydelse, dels kan det genom skrämselfverkan uppluckra den moraliska motståndskraften.

För ett land som Sverige gäller det för de närmaste åren att behålla huvudet kallt och stärka motståndsförmågan såväl mot konventionell krigföring eller guerillakrig som mot det revolutionära kriget. De resurser, som kunna mobiliseras för dessa ändamål, stötta varandra. Vetskapen om, att landet äger ett respektabelt försvar, stärker den moraliska ryggraden. Hur välgörande kändes det inte för folkets självkänsla, när det några timmar efter Catalina-planets nedskjutning meddelades i radio, att svenskt jaktflyg låg i luften över området och svenska örlogsfartyg voro på väg.

På samma sätt är det för försvaret en styrka att känna folkets vilja att värna sin ideologi och sitt land. När därför t. ex. riksdagen antager ett försvarsprogram eller beviljar medel för skyddsrumbyggen, innebär detta icke blott ett ökande av det aktiva och passiva försvarets materiel, det innebär också en manifestation, som stärker moralen och motståndskraften mot det revolutionära kriget.

Sådana manifestationer förbättra i högsta grad våra möjligheter att leva vidare i en ond värld även utan atomstridsmedel.

Litteratur

LITTERATUR:

- 1) Norbert Wiener: *The human use of human beings*. 1950.
 - 2) Bertrand Russell: *Filosofi för lekmän*. 1950.
 - 3) Rougeron: *La prochaine guerre*. 1948.
 - 4) C. F. J. Fuller: *Fantastic versus Conventional Weapons*. Ordnance Maj—juni 1952.
 - 5) Colonel Achard-James: *Du combat singulier à la guerre totale*. Revue de Défense Nationale. Febr. 1952.
-